



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticvm**

**Wiestner, Jacob**

**Monachii, 1705**

VIII. De Falcidiæ deductione.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

mò assumptam mutet consilium, & ante susceptionem Subdiaconatus vel probationis annum expletum ad seculum & laicalem conversationem revertatur; quia serià assumptione Clericatus & Novitiatus ingressu conditio jam impleta censetur secundum loquendi usum communem, qui in legum & ultimarum voluntatum dubiarum interpretatione præcipue spectatur. Quod confirmatur paritate Voti ingrediendi Religionem: cui perseverandi animò Novitium ingressus satisfacit, quantumvis postea ex rationabili causa ad seculum redeat; quòd in dubio promississe præsumatur ingressum Iuri conformem, scilicet conjunctum cum libertate regressus, si Religio displiceat, ex mente S. Thomæ 2. 2. q. 189. art. 4. Cum ergo legato à testatore relicto apposita conditio etiam de ingressu, ulu receptæ nominis significationi conformi, exaudienda sit, ingressu in Novitium & Ordinum minorum susceptione, perseverandi animò factis, conditio illa impleta erit; ut relictum legatarius consequatur, ac retinere valeat post regressum; quia ad legati consecutionem sufficit, conditionem aliquando esse impletam, l. Si heredem 7. C. de Instit. & substit. Jason in l. cit. n. 13. cit. Sanchez n. 17. & Palao n. 15.

## ARTICULUS VIII.

## De Falcidiæ deductione.

## SUMMARIUM.

150. Hæres deducit quartam partem bonorum,  
 151. Quæ mortis tempore habuit testator,

152. Computatis in illam sibi relicti titulo Institutionis;  
 153. Deductis tamen prius ere alieni,  
 154. Impensis funeris & pretii manumissionum.  
 155. Quarta non deducitur ex relicto testamento Militari,  
 156. Aut ad Pias causas,  
 157. Et ex aliis contra prohibitionem testatoris;  
 158. Neque ex iis, quæ iste tanquam debitum reliquit.  
 159. Eandem non deducit hæres, qui non conficit inventarium.  
 160. Aut res hereditarias surripuit,  
 161. Aut executus non est voluntatem testatoris;  
 162. Qui legata integra Juris;  
 163. Non qui Facti errore solvit,  
 164. Et, cui rei legata alienatio prohibita est.

**N**E, scriptis vel nuncupatis hæredibus ob nullum vel exiguum lucrum hæreditatem reculantibus adire, suprema hominum judicia facile desituantur, latè à Falcidiæ Tribuno plebis, ab eoque Falcidiæ nomen sortitè lege salubriter cautum est; ne quis Testamentò plus quàm dodrantem, sive tres partes bonorum legare possit, ut regulariter hæres, sive unus sive plures sint, quartam illorum partem ex Legatis, Fideicommissis, Donationibus mortis causâ factis, & morte confirmatis detrahere sibi que retinere possit, pr. Institut. l. 1. pr. ff. l. Etiam si 3. l. Si quis 2. l. In donationibus 12. C. ad L. Falcid. & l. Intestata 2. C. de Donat. mort. causâ. Si hæredes de numero descendendum vel ascendendum sint, de bonis testatoris accipere possunt portiones suas legitimas integras, quas ille de rebus suis disponendò diminuerè non potuit, Molina Tract. 2. de J. & J. disp. 213. n. 1. Quarta

151. Quarta autem pars illa deducitur ex omnibus bonis, quæ mortis tempore testator habuit, nullâ ratione habitâ auctioris vel diminutionis; ut, si quid post testatoris mortem bonis accrevit vel decrevit, legatariis nec noceat nec proficit: sed totum hæredis luero vel damno cedat, §. *Quantitas 2. Instit. l. In ratione 30. pr. & l. In quantitate 73. pr. ff. ad L. Falcid.* Ratio hoc ita statuendi fuit; quòd hæreditas mortis tempore hæredi deferatur; ut eam adire, si velit, statim possit: eoque tempore ut plurimum cedat dies legatorum, hoc est, legatariis jus quærat ad legata: quæ proinde quanta eò tempore sunt, tanta debentur; ut, sicut non augentur bonorum incrementò, nec decementò minuuntur: sed hoc etiam cedat hæredi, qui sibi imputare debet additionis dilationem, Wesenbecius in §. *Quantitas cit. n. 1. & ibi Manzius n. 5.*

152. Quantumvis autem hæres in quartam illam partem imputare teneatur omne id, quod ipsi titulò sive jure Institutionis est relictum, imputare tamen in eam non tenetur omne id, quod ipsi relictum est titulò legati: sed quarta illa pro rata detrahenda est de legatis omnibus, tam ipsi, quam aliis relictis, l. *In quartam 91. ff. ad L. Falcid.* Molina l. *cit. n. 5.* & Haunold, *Tom. 2. de J. & J. tract. 7. n. 355.*

153. Priusquam etiam testatoris bonorum ratio inear, deducenda sunt tria: & Primò quidem totum æs alienum, sive omnia debita, & quæcumque in Foro conscientie obnoxia sunt restitutioni: quæ si totam hereditatem absorberent, nec legata nec fideicommissa deberentur, & per consequens neque Falcidie deductioni locus foret, l. *Successores 8. C. ad L. Falcid.* Dein impensæ funeris, & quidquid hæredes in testamento infinuacione Inventarii confectione & ratione hære-

ditatis quòvis modò necessariò insumperunt. Et tandem pretia servorum, quibus libertas est relicta; ut ex eo demum, quod his deductis superest, quarta pars apud hæredem remaneat: tres verò partes reliquæ inter legatarios distribuantur pro rata portione ejus, quod cuique est relictum, §. *fin. Instit. eadem Rubr.* Perez in *C. ad L. cit. n. 8.* & Manzius in §. *cit. n. 2.* & ex T. P. Molina *disp. 213. cit. n. 19.* & Haunold. *tract. 7. cit. n. 360.* Declaratur exemplo testatoris id, quod ære alienò, impensis funeris & servorum manumissorum pretiis deductis superest, totum v. g. quadringentos aureos, quos in bonis habuit, legantis; hoc enim casu hæredi debetur quarta pars, scilicet centum aurei: quos ut consequatur, legatariis quarta pars detrahenda est; ut, si ipsi portiones æquales v. g. quatuor legatariis singulis centum legati sint, singulis ablati viginti quinque aurei hæredi obveniant: si verò ipsi portiones inæquales v. g. primo ducenti, secundo centum tertio sexaginta & quarto quadraginta aurei relicti sint, primo quinquaginta, secundo viginti quinque, tertio quindecim & quarto decem detractos; ac proinde unversè centum aureos consequatur, Harprecht in §. *cit. n. 10.* & Manzius à *num. 7.*

Hæc autem quartæ defalcatio, ut infinuatum, Regularis est. Non Perpetua; cum variis casibus lex Falcidia cesser, & integra legata præstare hæres teneatur.

Sic enim primò quartæ partis deductioni locus non est in legatis, relictis testamento Militari; cum militis sola in disponendo voluntas spectetur, & secundum eam legata, ut relicta sunt, integra debeant præstari, l. *Si certarum 17. §. fin. ff. de Testam. mili. & l. In testamento 7. C. ad L. Falcid.* Quod Jus hodie quoque obtinere, & *Novell. 1. cap. 4.* minimè sublatum,

sublatum, cum Tholof. *Syntag. Lib. 42. cap. 6. n. 10.* Contra Mantiam de *Conject. ult. volunt. Lib. 6. tit. 1. n. 37.* fortiter sustinet Barri de *Testat. & intest. Lib. 15. cap. 7. n. 9.*

156. Secundo in legatis ad causas Pias, *Aurb. Similiter C. ad L. cit.* quâ diferte asseritur, *In his, que ad causas pias relicta sunt, Falcidiam cessare.* Simili modo legata, loco Pio relicta, sine diminutione qualibet assignari jubentur *c. Nos quidem 3. hâc Rubr.* Quorum textuum licet prior ex *Novell. 131. cap. 12.* non fideliter descriptus sit: posteriori verò agatur de hærede, legatorum solutionem negligenter ultra annum differente: de quo dispositum perperam trahitur ad eum, qui in legatis præstandis moram ullam aut aliam culpam non commisit, ut satis eruditè nonnulli, præsertim RR. observant: licet, inquam, hoc ita sit, communi tamen iudicantium & consulentium usu utriusque tenor, ut sonat, receptus, & approbatus est sensus favorabilis causæ Piæ, & huic legatorum partem aliquam in quartam hæredi debitam imputari non permittens, Covarruvias in *c. Raynaldus 1 §. 3. n. 13.* Tiraquell. *Privileg. causæ Piæ 26. §.* Et id, plurimos in rem hanc allegans, Gaill. *Lib. 2. observat. 119.* & Pirrhing *ad hanc Rubr. n. 12.* Nisi tamen hæres institutus sit Ecclesia, Monasterium, pauperes vel alius locus aut causa Pia; ab his enim Falcidiam ex legatis piis detrahi posse, satis frequenti DD. calculo est receptum, *arg. l. Sed & milites 3. pr. ff. de Excusat. tut.* quòd, cum duo privilegiati circa eandem rem concurrunt, & de lucro captando uterque certat, utantur iure communi, Tiraquell. *cit. Privileg. 26. §. Sed quod & §. Sed his in fine, Molina disp. cit. n. 10.* & Pirrhing *l. cit. n. 113.*

157. Tertiò, si testator non ignarus pa-

trimoniivirium (quas in dubio scire præsumitur, *arg. l. Quia quis 15. C. de Rejud. vendit. Covarruvias in c. Raynaldus 1 §. 3. n. 8.*) Falcidiam detrahi nominatim veruerit, *Aurb. Sed & C. ad L. cit. & Novell. 1. cap. 1. §. 2.* Cui non advertatur, quòd Falcidia contra voluntatem testatoris introducta dicatur, *c. Raynaldus cit. in fine;* quia ex legis dispositione contra ejus voluntatem introducta ideo solum dicitur; quòd ab hærede retineri valeat: nisi ea detrahi à testatore expressè & nominatim prohibeatur, *Glossa fm. n. c. cit. Molina disp. cit. n. 9. & Zaccius in ff. ad L. Falcid. à n. 28.*

Quarto, si prælegata sit dos; cum in hac uxor recipiat, quod sum est, *l. Cum dotem 57. ff. ad l. cit. uti & si quilibet aliis tanquam debitum legetur; cum Falcidia non debeatur, nisi deducto pretiæ ære alieno, l. Successores cit.* Ad id autem non instrumentum duntaxat de eodem modi rei debito relictum, sed solæ testatoris confessio sufficit in præjudicium Falcidiæ & legatariorum: licet confessio sola non sufficiat ad Legitimam filiorum diminuendam, Barri *cit. tit. 7. n. 11.*

Quintò, Quartam non deducit hæres, qui inventariò non ritè confectò ad hæreditatem, resque hæreditarias capere tractare, *Novell. 1. cap. 2.* Imò et hoc non solum Falcidiam detrahere non quit: sed insuper ultra vires hæreditarias legatariis relicta præstare in foro externo tenetur, *Aurb. Sed cum testator C. ad L. cit.* quòd inventarium non confectum de bonis hæreditariis aliquid substractum præsumatur, ut cum Tholof. *cit. Lib. 4. cap. 34. n. 13.* & Mascardo de *Probato. conclus. 852. n. 9.* observat Bruneman in *Aurb. cit. n. 13.* In externo, inquam, quia in foro Conscientiæ interno, hæredem inventario non confectò hæreditatem sine fraude & subtractione adeptum ad lega-

160. ultra ejus vires præstanda ante judicis sententiam non teneri, plerique agnoscunt & tradit *cit.* Molina n. 22.

161. Sexto, multò minus Quartæ deductio permittitur hæredi, qui de bonis hæreditariis aliquid furrupuisse, detraxisse vel occultasse fuerit convictus, *cit.* Novell. cap. 2. pr. V. Sancimus. Hòc tamen casu Falcidiæ deductionem non in totum, sed de re solummodo subtrahita jmpediri, *arg.* l. Falcidiæ 26. ff. ad L. cit., notat *cit.* Barri iii. §. n. 2.

162. Septimò, hæres, qui à judice admotus intra annum testatoris iussa, sive ejus dispositionem non fuerit executus, Novell. cap. 1. cit. Qua de re sermo redibit n. 288.

163. Octavò, hæres, qui legata integra solvit. Quo tamen casu interest, an id fecerit, integra deberi sciens, vel ignorans; cum, si id sciens prudensque fecit, de solutis partem detrahare ad Quartæ complementum nequeat; quod, indebitum scienter & consultò solvens, donasse præsumatur, *arg.* l. Cujus 53. ff. de R. J.

164. Si autem solvit ignorans, locus, imò opus est alterà distinctione inter ignorantiam; si enim integra solvit errore Juris, puta ignarus Falcidiæ legis, indebitè solvit portionis repetitionem non habet, l. Error facti 9. C. ad L. cit. Nisi sit persona, in qua Juris ignorantia toleratur, *cit.* Molina n. 16. & Haunold. Tract. 7. n. 396. Si verò legata integra solvit errore solutis facti; quòd v.g. post ea soluta appareat inopinatum æs alienum, sive debita antè ignorata: & hæreditatè, quàm antè existimabatur, esse minorem, errore detectò hæres ad Quartæ complementum necessariam portionem repetere de solutis, & de nondum solutis detrahare potest, l. Error cit. Quin tali casu portionem de solutis Jure sibi competentem non solum repetere hæres: sed eam,

tanquam rem alienam indebitè receptam, restituere legatarius in conscientia tenetur, si eam hæredis errore indebitè solutam sciat, ut cum Panormit. in c. Quia plerique 8. de Immunit. Eccles. n. 16. & 17. Molina l. cit. n. 21. & aliis rectè observat Haunoldus n. 357.

164. Nonò, si testator certam aliquam rem legavit, adjectò modò; ut à legatario nequeat alienari, sed successoribus debeat relinqui, & perpetuò in familia permanere, Falcidiam ex ea detrahi non posse, defumitur ex *Aub. Sed & ea C. ad L. cit. & Novell. i. cap. 1.* Ratio est; quòd, hòc modò rem legandò, Quartæ deductionem tacitè prohibuisse testator censetur, Menoch. Lib. 4. præsumpt. 198. n. 25. *cit.* Molina n. 11. & Barri iii. §. num. 21.

ARTICULUS IX.

De Substitutione Directa,

SUMMARIUM.

- 165. Substitutionis definitio & divisio in Directam & Indirectam,
- 166. Directa in Vulgarem, Pupillarem, Exemplarem, Reciprocam & Compendiosam,
- 167. Vulgari in casum, quò institutus hæres non erit,
- 168. Et diversimodè substitutio fit:
- 169. Vimque habet, si in hæres esse non potuerit, vel noluerit;
- 170. Ut, institutio deficiente, substitutus succedat,
- 171. Excludò ipsius hærede & cohærede:
- 172. Aliquando etiam eò Professò Religionem,
- 173. Sub-

N n a

173. Sub-